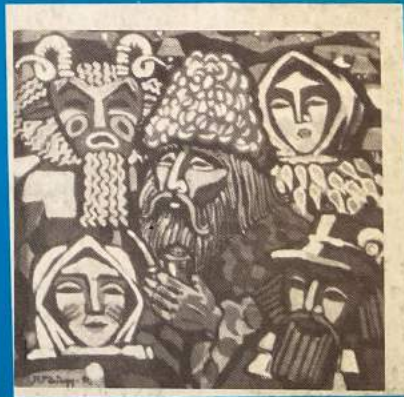
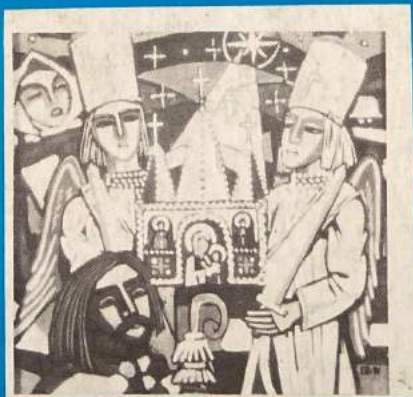
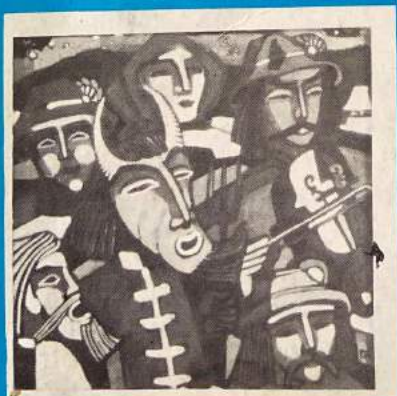

КАРПАТСЬКИЙ КРАЙ

Карпатський Край

Вересень—грудень, 1995
№ 9—12 (112)

Річник 5-й

Видавці:
творчий колектив редакції,
мистецький фонд «Карпати»,
Закарпатське відділення Асоціації
діячів естрадного мистецтва
України.

Ресстраційні свідоцтва Державно-
го комітету України по пресі:
серія 3т, № 19;
серія КП, № 879.

Головний редактор
Василь КУХТА

Редакційна колегія:

Петро ПЕТКІ, Іван
ПОП, Віктор ТЕЛИЧКО,
Василь ЧЕРЕПАНА

Офсет. 35,5 умовн.-друк. арк.

Замовл. №

Друкарня УВВК «ПАТЕНТ»

Адреса редакції:

294000,

Україна, м.Ужгород,

пл.Театральна, 11.

Телефони: 3-60-91, 3-44-68, 3-11-88.

Автори несуть повну відпові-
дальність за точність фактів, ци-
тат, власних імен, географічних
назв та ін.

Ніхто не має права зобов'язати
опублікувати відхилений редакцією
матеріал, якщо інше не передбачене
законом.

Позиція автора може не співпадати
з позицією редакції.

Редакція не рецензує дописи чи-
тачів, не веде з ними листування.

Набір і верстку цього річних но-
мерів «Карпатського краю» на
малій видавничій системі часопису
здійснюють оператори ЕОМ Марія РУ-
ШАК та Золтан ОЛЕНЬ.

Коректор Ольга ОЛЕНЬ.

Художнє оформлення номера
Петра ПЕТКІ.

Наукові редактори

доктор історичних наук

Іван ПОП,

доктор біологічних наук

Іван ТУРЯНИН.

Індекс 61169

1-а стор. обкладинки: Ласло Гайду.
Різдвяний вечір. Полотно, олія,
1991 р.; 4-а стор. обкладинки: Ласло
Гайду. Мій хрест. Картон, темпе-
ра, 1993 р.

ЗМІСТ

Іван СЕНЬКО. Скотарська республіка — 4; Мирон ЖИРОШ. Путоване по Закарпат'ю — 6; Микола МАКАРА. Гнані долею — 12; Іван ІРЛЯВСЬКИЙ. Пісня рубачів — 18; Василь ІВАНЬО. Соловей з-під Маковиці — 21; Петро УГЛЯРЕНКО. Ревекка та Іван — 22; Віктор МОТРУК. Подаймо через мову руки — 25; Олег МАЗУРОК. «Я по убідженню держу себе сыном мало-руського народа...» — 27; Йосип ДЗЕНД-ЗЕЛІВСЬКИЙ. «Який ми народ и який наш язык?» — 42; Василь ОРОС. На народній основі — 51; Юрій ЧОРІ. Чим же гірка материнська говірка? — 53; Олександр ЧЛЕК. З глибини тисячоліть — 53; Іван ТУРЯНИН. Народні назви тварин — 57; Василь ЛЕМАК. «Відкидаємо спосіб обманювання всього світу...» — 62; Йосип ТЕРЕЛЯ. Закарпатські бойки: «Хочемо собору на власній землі» — 65; Михайло ДЕЛЕГАН. «Наші русини майже всі коло землі...» — 68; Микола БАНДУСЯК. Чуєш, брате мій!.. — 73; Федір КУЛЯ. Погляд із Берліна — 82; Омелян ДОВГАНІЧ. Незнання чи легковажність? — 84; Омелян ДОВГАНІЧ. У сутінках забуття — 89; Павло КАМПОВ. Бог один — церков багато — 92; Густав ЦВЕНГРОШ. Дипломатична діяльність митрополита Андрея Шептицького — 97; о.ПАВЛО ЧСВВ. Псалми Імстичівської Голгофи — 100; Микола ПАЛІНЧАК. Уроки батьківської віри — 101; о.Василий ПРОНИН. Гравитация и ее формы — 103; Роман ОФІЦИНСЬКИЙ. Вечірня роса — 104; В. ВОВЧОК, В. ТЕЛИЧКО. Срібна струна — 105; Олександр ГРІН. Музичне життя емігрантів — 107; Петро МИЛОСЛАВСЬКИЙ. Русское хоровое дело в Праге — 107; Василь ШКІРЯ. Про дівчину, яка володіла чарами — 109; Іван ХЛАНТА. Казки дивний світ — 109; Іван ХЛАНТА. Життя без правил — 113; Іван БІГУН. ...А вже тоді Христос прийде, слово стане тілом — 114; Юрій ВЕНЕЛІН (ГУЦА). А варяги — свої люди? — 118; Микола ЗИМОМРЯ. Вітер зі степу — 123; Іван ПЕТРОВЦІЙ. Наші співанки — 127; Віктор ГІНЗБУРГ. Шаги по белой реке — 128; Лідія ПОВХ. Біля Тиси, біля Хуста... — 129; Микола МУШИНКА. Люди з Горниці — 132. Ласло ГАЙДУ. Творча робітня — 132.

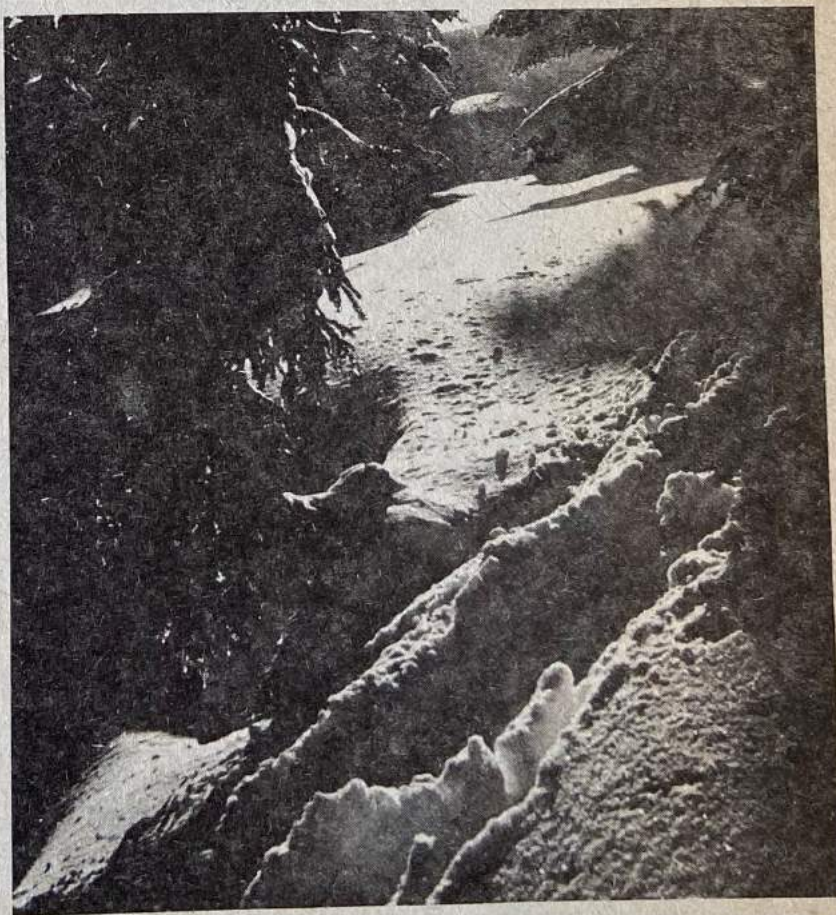

Фото Тіберія ГАСИЧА

Роман ОФІЦІНСЬКИЙ

ВЕЧІРНЯ РОСА

(Новела)

Вечірні сутінки невтримно повзуть у вікна. Налякавшись власних тіней, малюки поховалися під ковдри. Розтривожені неземною тишею, ожили якісь химери на білих стінах, воскресили минуле, неосяжне і безповоротне. Видалось, ніби знову засинаю, приколисаний чарами розповіді...

Вдячно теплється спогад.

Дід Семен кохався у бджолах. У свята на погостини до старого сходилась родина, і він частував усіх своїм знаменитим цілющим медом. Там, за широку розмовою, людський дух врешті вивільнявся від осоружної суєти. Поставали небуденні часи, дивовижні пригоди і мандри.

І дідові було що розповісти. Лиха доля часто заставляла його зненацька, навмисно і безпричинно спроваджуючи з вітчизни у безвість, у світі.

Молодим австрійським вояком потрапив на італійський фронт, де був тяжко поранений. Неприємного, покритого інієм, його підбрали ворожі санітари і поспіль передали до табору військовополонених.

Прийшла пора прощатися з альпійськими луками і вершинами. Погожим літнім ранком повернувся на рідну землю, опромінену сонним ласкавим сонцем, затоплену хвилями золотого збіжжя...

А під старість забрали темної весняної ночі. У жалобі востаннє дивився на розорене обійстя, а сльози тихим-претихим ручаєм котились у байдужу темінь.

З дружиною та дітьми вислали на «вічне поселення» у дику сибірську тайгу. Та пережив, вижив, вернувся. Довгою і важкою стала дорога додому. Забрали все, що можна було відняти... Здобувши замолоду шану неабиякого теслі, у глибокій старості дід уже не майстрував. Правда, літачок із дички на заздрість і подив моїх друзів поважно розсікав дужими крилами повітря. А тугий лук-самостріл — аби непереливки було зухвалим та впертим сорокам і котам, які чигали на курчат...

З роками ходити ставало дедалі важче. Хіба що — до церкви, помолитися, погомоніти на лавиці з товаришами, пригадати. Дід Семен був однолітком Двадцятого віку, але його покалічене серце відміряло заледве три чверті пути ровесника...

Надворі погавкує собака на нічних перехожах. А, мо', на сільських хлопчаків, які пошепки потішаються над майбутніми наслідками щойно заподіяної шкоди?

Торік на Андрея, у люту хурделицю, коли носа з хати не висунеш, малі фіглярі зняли залізну браму і пробували віднести за звичаєм ген-ген далеко. На щастя, їх перехопила мама і вони, перестрашені, чимдуж накивали п'ятами.

...Мерехтять світлячки, сюркоцуть невидимі солісти з палісадника. Заблукавши у темряві, розпачливо заверещав кажан. До ранку — як до неба. Не можу заснути. У голові рояться думки. Хутко перелітають у той безтурботний повільний час, у який ждеш — не діждешся, коли станеш великим.

Правду кажуть: ранок є найкращою порою доби, весна — року, а дитинство — життя. Досі приспаний спомин ожив, наповнився барвами тої живої минувшини: і рідні, сусіди, знайомі заговорили враз по-молоділими голосами.

І пригадалась мені та незрівняна зима. Хтось, всемогутній, натхненно розмалював шибки вікон чудернацькими візерунками...

На Різдво у вітальні гостилася близька рідня, а дід уже нездужав з ними довго сидіти. Отож з нами, малими, перейшов до сусідньої кімнати, оповідаючи небилиці. Ми аж роти пороззявляли, не наважуючись вирішувати: вірити чи ні. Невдовзі старший брат кудись повівся, а менша сестра солодко заснула у ліжечку. Дід устав, поправив на ній ковдру.

Отак ми залишилися з дідом удвох. «А тепер тобі, чемному і ретельному, розкажу одну файну байку, до котрої ще ніколи не брався, — таємниче прошелестів дід Семен. — Ти її до кінця зрозумієш, як виростеш». І додав печально: «Але я, певно, вже до того не доживу, то слухай».

І розповів про несподівану зустріч юної феї-чарівниці та бідного сироти, що від маленького випасав багацьку худобу. «—А хто ти? — Я твоя судьба», — й нині приємно зринає з тих далеких глибин...

Дуже часто в дідових казках відбувалися чарівні перетворення, неживі предмети, рослини і тварини озивалися людськими голосами. Його пам'ять невтомним джерелом виштовхувала з недоступного схову манливу далечинь, оповиту серпанком фантазії.

Перед очима, наче уві сні, поставали щедро списані, мальовничі краєвиди чужих сторін: білосніжні шапки гірських хребтів, сині зіниці озер, бездонні провалля і містичні печери, розлогі вічно-зелені кедрі і оксамитові полонини, круті плаї стежини і повільні велетні-ріки...

І вірилось, що звичайний гайник вряди-годи може упіймати похливого Дикого чоловіка, а за гарячими і зимними морями, широкими ярами і чистими полями владарює Лісовий Шум та його вередлива сестра Сон-Дрімота...

Одна за одною розкривалися таємниці легендарних старожитностей та непевного сьогодення. Розкривались такими, якими уявляли їх наші предки, коли ще «колія не ходила»...

Нетерпилось і самому хоч краєчком ока побачити ворожок, вступити в двобій з кривдниками, злими духами. Мріялося про пурпуровий плащ удатного витязя...

Колось і мені стало вільно тримати косу. На світанку з братом прямував у срібно-росянисті урочища косити дозрілі трави. Того літа не сильно гуляли дощі, немов заворожені. На подвір'ї вирости два обороти, дбайливо вимощені дідом Семеном.

Він все любив ночувати з нами просто неба на духм'яному свіжому сні. Було видно як засинала вулиця. У центрі села поволі стихав сміх веселих парубків і дівчат.

Вечірня роса впала на нескосені трави... Якось довго і мовчазно дивився дід тоді на Стожари, сузір'я лише йому звісні. Здавалося, він розглядав їх незрячими очима, потрапивши в цупкі обійми смутку.

Видно, до чогось прислухався, щось вловлював. І зненацька прорік мудре, над яким я й досі думаю: «А сироті дуже тяжко жити на світі, хоч він і бородатий».

Забринілі сльози на очах старого, і непомітно пропали на рукаві. У ці хвилини особливо нестерпно ятріли давні рани. А душу поранену чим полікуєш?!

Дід відчував, що поруч діти. Не виговоритись. А, зрештою, кому потрібні жалі. У ті незабутні вечори він сумлінно повчав устами казки: «Нема нічого щедрішого за землю, що приносить достаток; нема нічого прудкішого людської думки (сам ти тут, а думка вже далеко-далеко); і нема від сну нічого солодшого, бо яке б не було горе, а заснеш і все забудеться».

...Незабаром діда не стало. Як уже священик на сільському цвинтарі скропив свяченою водою могильний горбок, мене на зворотній дорозі дігнало жалібне скигління обірваної струни, тільки вчора дзвінкої під ніжним доторком дідових пальців.